

Tadas Žirgulis

28 m.

Liepos 17–18

Pagaliau atėjo ilgai laukta ekspedicijos pradžios diena. Keista, bet kažkodėl visai nesijaudinu. Ko gero taip jaučiuosi tik aš vienintelis. Pasak artimųjų, jau visą savaitę kažkoks nesavas. Nuotaika pakili. Draugų bei pažįstamų palaikymas ir sėkmės linkėjimai tik dar labiau stiprina jausmą, jog atlieku labai svarbią misiją. Tikiuosi pateisinsiu visų savų ir svetimų lūkesčius.

Išlydėjimas traukinių stotyje puikiai organizuotas. Jaučiasi, jog projektas „Misija Sibiras“ yra žinomas ir keliantis visuomenės susidomėjimą. Iš klausėme galybę sveikinimo kalbų, papozavome „krūvai“ objektyvų ir įsėdome į traukinį vykstantį rytų kryptimi.

Vietas vagone gavome išmėtytas, o tai reiškia, kad susipažinimas šiek tiek nusikels. Smagu, jog netoli manęs sėdi dar keli ekspedicijos dalyviai. Keista, bet bendravimui kažko trūksta. Jaučiu, jog žmonės bendrauja tarsi kažkieno verčiami. Manau su laiku viskas pasikeis, nes tai tik paprastas drovumas. Sunkiai besivystant pokalbiams pagalvojau, ar atrasiu tarp kitų 14 ekspedicijos dalyvių tikrų draugų? Tai sužinosiu po 15 dienų.

Ryte atvykome į Maskvą. Pusryčiavome ir labai įdomiai diskutavome Lietuvos ambasadoje. Ambasados darbuotojai paliko labai gerą įspūdį. Norėčiau ir aš taip sklandžiai bei korektiškai dėstyti savo mintis. Deja esu tiesmukas. Vėliau padarėme mini ekskursiją po Maskvą. Paragavau tikro rusiško plombyro. Ledai puikūs: riebus ir sunkus. Tačiau galiu paneigti mitą, kad Lietuvoje tokių nėra. Tikrai yra!

Ambasados poilsio kambaryje su Tomu paskelbėme akciją „Nekelk prieš save skutimosi peiliuko“ ir nusprendėme visą ekspedicijos laiką nesiskusti barzdų. Jaučiu, jog ekspedicijos metu prie mūsų prisijungs ir daugiau dalyvių.

Liepos 19

Atskridome į Krasnojarską. Dėl laiko skirtumo susiklostė įdomi situacija. Išskridome 9 val. vakaro, skridome tik 4 val., bet vietoje buvome 6 val. ryto. Naktis buvo trumpa ir beveik be miego. Pagal planą vykome į Lesosibirską. Tai miestelis į šiaurę nuo Krasnojarsko, kuriame gyvena apie 60 tūkstančių žmonių. Tai buvo sunkiausia kelionės dalis (bent jau man), nes mikriuke mažai vietos, dar savo kojas galėjau „pasikabinti ant ausų“. Pusiaukelėje pradėjo stipriai lyti. Oras nesikeitė ir atvykus į Lesosibirską. Pasidėję daiktus užkandome ir pradėjome rūpintis būtiniaisiais daiktais. Aš, Gytis ir Giedrius tapome atsakingi už reikalingus įrankius. Aplankėme gal aštuonias parduotuves, kol radome viską, ko mums reikėjo. Smagu tai, kad Arnoldas surado porelę vietinių, kurie mums draugiškai viską aprodė. Maža to, jų draugas atvažiavo su automobiliu ir nuvežė mus į parduotuvę už miestelio, kur radome svarbiausius daiktus. Atsidėkodami vairuotojui padovanojome buteliuką trejų devynerių.

Prie mano akcijos „Nekelk prieš save skutimosi peiliuko“ prisijungė Oskaras, Andrius ir Gytis. Pamatysime, kas išsilaikys iki galo, o kas pasiduos pusiaukelėje.

Liepos 20

Atsikėliau anksti ryte. Pirmas dalykas kurį padariau buvo oro įvertinimas. Kaip šaunu: jau nebelyja! Dangus apsiniaukęs, bet lašai nekrenta. Greit papusryčiavome ir patraukėme į kapinaites. Radome nemažai lietuvių kapų. Kapai apleisti. Pagal galimybes atstatėme paminklus ir tvoreles, sutvarkėme aplinką. Kolegos liko plušėti, o mudu su Arnoldu patraukėme ieškoti medienos kryžiui. Šiek tiek paklaidžioję radome lentpjūvę. Kadangi sekmadienis, valdžios nebuvo tik darbininkai – kirgizai. Derybos buvo įdomios, sunkios, bet sėkmingos. Pasirodo kirgizai gali ir rusų kalbą pamiršti ar lentpjūvėje, kur aplink vien medis – nebūti reikalingų parametų baslio.

Medieną kryžiui nusipirkom, šiaip ne taip parnešėme (čia jau dirbo visi vaikinai) ir prasidėjo statybos. Taip jau nutiko, kad kryžiaus gamintojų komanda susidarė tokia: aš, Giedrius, Gytis ir Lukas. Visi likę

išėjo tvarkyti kitų kapinaičių. Kryžių konstravome labai atsakingai. Pagal patarlę „devynis kartus pamatuok, dešimtą pjauk“. Kryžių beveik padarėme, kitai dienai liko tik jį nudažyti ir pastatyti.

Vakare nužygiavome į vietinius kultūros namus. Čia planuojame praleisti dvi naktis. Anksčiau minėti Arnoldo pažįstami padarė labai malonią staigmeną ir užsakė mums picų. Ačiū jiems!

Labai laikiu rytojaus, nes rūpi pamatyti, kaip atrodys pastatytas mūsų kryžius.

Liepos 21

Kultūros namuose miegojau prastai, labai jau kietos medinės grindys. Iš tikrųjų tai dėl to, jog jaučiausi peršalęs. Skauda gerklę ir užpuolė sloga. Bet už lango šviečia saulė, tad nuotaika puiki! Vakar vakare sugalvojome, kad kryžių pagražinsime. Pagaminti ir pritaisyti dekoru dalis prireiks daugiau laiko, bet tikimės iki vakaro pabaigti. Diena puiki, šviečia saulė. Trys kryždirbiai plušame iš peties. Po pusdienio jau esame gerokai apskrudę. Smagiausia tai, kad visas idėjas pavyksta įgyvendinti sėkmingai! Atlikus paskutinius matavimus nusprendėme, jog į žemę įkalsime 140 cm. Zigmąs apsiėmė kasti duobę. Ačiū jam! Man neramu ar tokio ilgio (600cm) kryžių sugebėsime nunešti ir tinkamai įstatyti į ją. Dar reikia gauti vadinamosios atrabotkės, kad galėtumėm impregnuoti kryžiaus dalį, kuri bus žemėje. Sunku nebuvo, vietiniai greitai parodė, kur galima jos rasti. Darbas baigtas! Kryžius atrodo įspūdingas ir didelis. Mano nuogastavimai nepasitvirtino, kryžių nunešėme ir įstatėme nesunkiai. Sudainavome tautišką giesmę, pagerbėme šiose kapinėse palaidotus tautiečius ir patraukėme į kultūros namus. Grįžome vėlai, gal apie 22:30. Jaučiuosi labai pavargęs: visa diena praleista saulėje davė savo. Ilgai nevakarojęs einu miegoti.

Liepos 22

Kėlėmės 6:30, greitai susirinkome mantą ir patraukėme į autobusų stotį. Netikėtai gavau užduotį. Arnoldas paprašė būti atsakingu už įrankius. Visada žinoti, kur yra visi įrankiai po darbų, juos surinkti ir paruošti kelionei. Čia susidūriau su nemalonia situacija: nešti įrankius ne visi nori. Tad teko į savo

kuprinę susikrauti 3 litrus dažų ir krūvą kitų smulkmenų. Autobusu vykstame į Jenisejską. Apėjome visas kapinaites ir radome kelis lietuvių kapelius. Savaimė suprantama, juos sutvarkėme ir patraukėme toliau į šiaurę. Kelią mums pastojų Jenisėjus. Kliūtis buvo nesunkiai įveikta. Tik persikėlus paaiškėjo, kad atvykome ne į tą perkėlą ir iki mūsų tikslo liko apie 11 km. Aplink perkėlą transporto rasti nepavyko, tad patraukėme pėsčiomis. Diena beprotiškai karšta, viename kaimelyje vietiniai sakė, kad yra 35 laipsniai karščio, o tempėme dideles ir sunkias kuprines. Maža to, pradėjo trūkti vandens. Jaučiu, jog artėju prie ribos, jog eiti nebegalėsiu visai. Krečia šaltis, akyse darosi juoda. Nežinau ar čia man vakarykštis peršalimas, ar gavau saulės smūgį. Greičiausiai taip jaučiasi dehidracijos poveikis. Kolegoms nesigyriau nes ir sustojus nėra kur pailsėti, tinkamo pavėsio nėra. Keista, kad vietiniai vairuotojai nestoja stabdomi. Pagaliau vienas sustojė, jis gali paimti tik kelis žmones, tad bendru nutarimu išvyko maisto komanda. Mes einame toliau. Pro šalį važiuoja mašinėlė su priekaba, jei gerai atsimenu tai UAZ modelis. Vairuotojas nelabai nori mus priimti, nes bagažinėj pribėgę tepalų. Mums tai nesvarbu ir mes jau visi ten suvirtom, kad tik tilptume. Kai važiuojant pamačiau, kokį dar atstumą būtų tekę eiti, dėkojau likimui, kad atsiuntė mums tą „uaziką“.

Atvykę į Potapovą aplankėme vietinę lietuvę Seibutienę. Jos istorija įdomi tuo, kad jos būsimas vyras buvo tremtinys. Kai jis grįžo trumpam į Lietuvą, jie susipažino ir jauna lietuvaitė savo noru išvyko į Sibirą. Vėliau sutikome vietinę aktyvistę. Labai maloni moteris, vardu Nadiežda. Aprodė vietines kapines, papasakojo daugelio tremtinių istorijas (ne tik lietuvių bet ir lenkų, estų). Ji net pasiūlė apsisotiti vietos mokykloje, bet bendru nutarimu nusprendėme nakvoti palapinėse prie Zyrenkos upelio.

Kadangi planuojame statyti dar vieną kryžių, aš, Giedrius, Gytis ir Andrius patraukėme ieškoti medienos. Sunku nebuvo. Nadiežda palydėjo į vietinę lentpjūvę. Išsirinkome norimą balkį ir jį supjovė reikiamų išmatavimų 12X12. Pinigų neėmė! Lentpjūvės šeimininkas neatrodė labai

laimingas. Taip ir likau nesupratęs: ar jis toks vidujai piktas, ar Nadiežda tokia įtakinga šiam kaime. Kaimelis mažiukas, 600 gyventojų, visi kaimynai ir visi draugai.

Į stovyklavietę grįžome apie 22 val. Merginos buvo pakviestos į pirtį pas Nadieždą. Vaikinai lepinosi vėsiu Zyrenkos vandeniu. Sėdint prie laužo esu tylus ir ramus, savijauta nėra gera. Ir toliau dėl to labai nesigiriu. Aišku moteriškos intuicijos neapgausi: Guoda ir Laura kelis kartus buvo priėjusios pasiteirauti kaip laikaisi. Ačiū joms! Nuoširdus rūpestis suteikia jėgų, gal ne fizinių, bet psichologinių. Na, einu miegoti. Ši diena, ko gero, buvo ilgiausia ir sunkiausia. Kol kas. Tikiuosi ryt bus viskas gerai.

Liepos 23

Atsikėlėme ir pradėjome ruošis kryžiaus statybai. Susirinkau įrankius ir patraukėme į lentpjūvę (supjautą rastą palikome ten, kad netemptume didelio svorio į stovyklavietę). Prieš pat išeinant Laura atnešė vaistų nuo gerklės skausmo ir peršalimo. Dar kartą ačiū jai! Prižadu, kad padarysiu jai kokią malonią staigmeną.

Atvykę į lentpjūvę nusprendėme kryžių gaminti vietoje, kur mažiau uodų. Kadangi šeimininkas leido naudotis visais esamais įrankiais, tai įsijungėme vadinamąjį zeimerį ir frezą. Automatizavus darbus viskas ėjosi gerokai greičiau.

Mano asmeniniai nuotyčiai tęsiasi toliau. Baigus dirbti su staklėmis ir pradėjus darbus lauke pasipylė kraujas iš nosies. Kolegos darbavosi vieni, nes didžiąją laiko dalį gulėjau bandydamas stabdyti kraują. Kraujas nustojo bėgti kai kryžius buvo jau beveik baigtas.

Atlikom kryžiaus statymo ceremoniją. Greitai susipakavome daiktus ir patraukėme į keltą. Keltas jau atplaukė į artimą prieplauką. Jei gerai supratau, tai čia vėl Nadiežda mums patarpininkavo. Persikėlus per Jenisėjų kelias valandas važiavome atgal į Jeniseiską. Iki mūsų tikslo, kaimo, pavadinimu Strelka, liko apie 5km. Diena vėlgi beprotiškai karšta. Marškinėliai šlapi nuo prakaito, jis žliaugia net stovint

vietoje. Pojūtis toks, lyg visą dieną būtum partyje. Eiti pėsčiomis noro mažai. Pasitaikė mažas autobusiukas pilnas keleivių. Net nesuvokiu, kaip mes su visa manta ten tilpome. Ir štai mes jau kapinaitėse prie Strelkos. Keli vaikinai nubėgo ieškoti vietos stovyklavietei. Likę sutvarkėme penkis ar šešis rastus tėvynainių kapus. Dirbant man vėl pradėjo bėgti kraujas. Tik šį kartą nekreipiau į tai dėmesio ir vaikščiojau užvertęs galvą. Kartas nuo karto palašindamas savo kraujo ant samanotos kapinių žemės.

Stovyklavietę kolegės rado fantastiškoje vietoje. Angaros ir Jenisėjaus santakoje. Man kažkuo priminė Neries ir Nemuno santaką, tik lietuviškas variantas dešimt kartų mažesnis. Pasirodo, kad šios dienos svarbiausias įvykis dar tik prieš akis. Dar dirbant kapinėse atkreipiau dėmesį, jos labai sujudo uodai ir muselės, bei kilo visiškas štilis. Visi bendru sutarimu nutarėme, kad artėja lietus. Keli vietiniai sutiko pavežti iki stovyklavietės. Merginos išvyko, vyrai atidavė kuprines ir patraukė pėsčiomis. Atėję pamatėme bauginantį vaizdą. Dangus pietų pusėje juodas ir stipriai žaibuoja. Merginos šaunuolės: jau yra pastačiusios kelias palapines. Greit puolėme įsikurti. Per kelias minutes labai sustiprėjo vėjas. Žaibuoti pradėjo taip arti, jog atrodė žaibas smeigia tiesiai tarp mūsų palapinių. Giedrius bando kuo tvirčiau įtempti virves, ant viršutinio tento dedame akmenis, nes kitu atveju jį nuneštų vėjas. Man vis dar bėga kraujas, tad mano indėlis minimalus, nešioju akmenis ir bandau netrukdyti Giedriui. O netrukdyti pakankamai sudėtinga, norisi, kad palapinė stovėtų ir daiktai liktų sausi. Kelis kartus kartu tempėme tentą, bet viskas baigėsi jo sukruvinimu mano pusėje. Lyg tyčia labai kieta žemė, kuoliuką su rankomis įkišu gal tik iki pusės, jei minu su koja – sulakstau. Vienintelis variantas – kalti kirviu (kas man vėl per sudėtinga), toks vaizdas, kad po mažu žemės sluoksniu yra uola ar labai akmenuotas pagrindas.

Vėtra įsismarkavo, palapinę laiko akmenys, kitaip ji jau būtų nunešta. Pradėjo pliaupti lietus. Nunešė kelis mūsų bendrus daiktus, kažkas bandė vytis, bet nežinau, ar pagavo. Giedrius dar kelis kartus vis išlįsdavo pataisyti palapinę, kad neperlytų ar neneštų vėjas. Aš tuo tarpu jaučiausi kaip paskutinis

nevykėlis, nes nieko negalėjau padaryti. Man tikrai pasisekė, kad mano palapinės draugas puikus vyrukas!

P.S. Vakar neparašiau kokia yra mano su Giedriumi palapinė. Teoriškai ji dvivietė, o praktiškai, kai gulim, liečiamės pečiais. Šią naktį per audrą kuprines teko įsikelti į vidų, tai miegojome kojas susikėlę ant jų, nes kitaip nebuvo vietos.

Liepos 24

Pirmoji dienos pusė buvo paskirta laisvalaikiui, tad leidau sau ilgiau pamiegoti. Man to tikrai reikėjo, nes buvau išsekęs. Po audros oras puikus, šilta ir šviečia saulė. Kas deginasi, kas skalbiasi, kas maudosi – tikras poilsio laikas. Per pietus Arnoldas pasiūlė iššūkį – 40 km keliauti dešiniuoju Jenisėjaus krantu ir pėsčiomis pasiekti kaimelį, su kuriuos susisiektas įmanomas tik laivais. Toje teritorijoje nėra kelių ir niekas nevažiuoja. Iššūkį priėmėme su malonumu ir pradėjome ruošti trijų dienų kelionei be ryšio, parduotuvių ir civilizacijos. Vietiniai juokiasi, kad ten pėsčiomis nueiti neįmanoma dėl stačių šlaitų. Kur rusai nepraeina, lietuviai nepraeis!

Keliaujame, vaizdai puikūs! Dabar pamačiau tikrąjį Sibiro grožį! Einame skardžiais ir miškais palei Jenisėjų. Garsiai šaukiame ir dainuojame, taip tikimės išgąsdinti meškas. Čia nejuokauju, pasak vietinių tose teritorijose jų jau galima sutikti. Išrausti skruzdėlynai tą patvirtina.

Per pusdienį nuėjome 10km. Įsikūrėme dar vienoje fantastiškoje vietoje. Ant Jenisėjaus kranto skardžio. Skardis gal 50 m aukščio, o apačioje teka didinga upė. Pavakarieniavęs iškartėjau miegoti. Noriu turėti daugiau jėgų rytojaus žygiui.

P.S. Meškų tikrai bijome, visą naktį planuojame kūrenti laužą ir pamainomis budėti. Mano ir Giedriaus laikas nuo 2 iki 4 val.

P.P.S. Keista tai, kad pastačius palapines, vėl pradėjo lyti. Antrą vakarą iš eilės per plauką išvengėme sušlapimo.

Liepos 25

Keliaujame toliau. Kelias sunkėja, šlaitai darosi nepraeinami. Norint juos apeiti reikia įdėti labai daug pastangų. Po truputėlį, bet sistemingai einame užsibrėžto tikslo link. Pietavome ant Jenisiejaus kranto, kol maisto komanda virė makaronus, nusprendžiau pažvejoti. Išsikirtau gal 3-3,5 metrų ilgio beržinį pagalį, prisirišau valą ir meškerė jau paruošta. Sliėką radau po akmeniu. Per kelias minutes pagavau tris kiršlius. (Smagu dvigubai: ir pavyko kažką sužvejoti, ir tai, kad Lietuvoje šios žuvies niekada nebuvau pagavęs). Skeptiški kolegos buvo užtildyti. Vakare virsim žuvienę!

Per visą dieną nuėjome vos 14 km. Kelias buvo sunkus ir pareikalavo nemažai jėgų. Pakeliui praėjome ir seniai išnykusį kaimą. Bandėme aplink ieškoti kapinaičių, bet neradome. Rytojui liko apie 17 km, bet pasak Arnoldo kelias bus lengvesnis ir skardžių bei upelių apeidinėti nebereikės.

Vakaras buvo puikus. Valgėme žuvienę ir diskutavome. Komplimentai vienas kitam liejosi laisvai. Labai geras jausmas būti tokioje kompanijoje, kai visi pozityvūs ir palaiko vienas kitą. Jaučiuosi, kad komanda pilnai susiformavo. Kad jau prisitaikome ir priėmėme vienas kitą, tokius, kokie esame, su visais plusais ir minusais.

Liepos 26

Liko lengviausia žygio dalis, apie 17 km iki kelionės tikslo – Zacharovkos kaimo kapinių. Žygiuojame, nuotaika puiki, dainos ir juokas liejasi per kraštus.

Atžygiavome į išnykusį kaimą, kuriame tikrai gyveno lietuviai. Kaimo pėdsakų beveik nėra, susiorientuoti galima tik iš kitokios augmenijos. Kelias valandas skiriame kapinių paieškoms šioje teritorijoje. Deja – nesėkmingai.

Papietavę tikėjomės lengvos kelionės pabaigos. Aišku, taip nebuvo. Trumpindami kelią vėl atėjome iki skardžio. Jį apeiti teko labai stačiais šlaitais, tai atėmė daug jėgų. Grįžus į lygumas radome daug iškastų skruzdėlynų ir meškos *kakutį* (jei tą krūvą galima taip vadinti). Teko padidinti triukšmavimo lygį. Pavargus tai padaryti pakankamai sudėtinga. Ko gero neminėjau, bet prieš žygį Arnoldas man ir dar keliems vaikinams davė po garsinį sprogmenį, kurį būtų galima panaudoti kraštutiniu atveju, pamačius agresyviai nusiteikusių mešką.

Nuotakai pakelti vedamas smalsumo susprogdinau savo bombikę. Galvojau, kad garsas bus didesnis. Sprogmuo išleido du garsus primenančius šautuvo šūvius. Matyt, taip imituojami medžiotojai.

Tie 17 km niekaip nesibaigia. Kai kurie komandos nariai atrodo labai pavargę. Tikiuosi, kad tikslą pavyks pasiekti.

Tikslą pasiekėm! Pasirodo per dieną su visais papildomais vingiais ir apėjimais nužygiavome 22 ar 23 km. Viso per 2,5 dienas praeinamomis ir „nepraeinamomis“ vietomis nuėjome apie 45 km.

Liepos 27

Į Zacharovkos kapines nėjau, nes likau su maisto komanda gaminti pietų. Vietiniai parūpino bulvių. Gavau garbingą bulvių skutimo misiją. Po pietų kaimelio seniūnė pakvietė mus į pirtį. Argi būnant Sibire galima praleisti progą išbandyti rusišką pirtį? Tikrai ne! Tad buvau vienas iš kelių norinčiųjų. Pirtis buvo ne visai tokia, kokią įsivaizdavau, bet patiko. Šiaip sunkiai įsivaizduoju situaciją, kad Lietuvoje kas nors vestųsi į savo namus visai svetimus žmones.

Dabar, kai rašau, kaip tik laukiame transporto. Apie 20 km važiuosime toliau. Turėtų būti įspūdingas automobilis. Standartiniai negali pravažiuoti pro skersai tekančius upelius.

Vykome su įspūdingu automobiliu „KRAZ“. Tai automobilis skirtas vežti rąstus. Žmonių juo vežti negalima, bet juk visada įmanoma susitarti. Per maždaug 75–80 minučių atvykome į kitą miestelį – Mamotovą. Rytoj laukia kapinaitės ir vizitas pas vietinę valdžią. Įdomu ką gero pasakys?

Pabaigai norėčiau pasidalinti įspūdžiais apie Zacharovkos kaimelį (kadangi jau išvykom, tai galima). Kaimelis vertas geriausių siaubo filmų scenarijų. Tušti mediniai namai, kuriuose niekas negyvena, valkataujantys šunys ir miestelio gale ženklas, nurodantis apsisukti, neva toliau kelio nebėra. Ironiška yra tai, kad mes ir atėjome iš tos pusės, kur, pasak ženklo, kelių nebėra. Kelio gal ir nėra, bet savo žygiu parodėme, jog praeiti galima. Grįžtant prie miestelio, šiuo metu ten gyvena 43 žmonės, o kažkada gyveno 1000, todėl ir pilna namų vaiduoklių. Kažkiek gaila, kad tokie mieli žmonės gyvena tokiuose užkampiuose. Įdomus faktas žiemą: kaimuke būna -45 laipsniai ir 1,5 m sniego.

Liepos 28

Ryte visu pajėgumu patraukėme tvarkyti Mamotovo kapinių. Radome 10–15 tėvynainių kapų. Kapai labai apleisti, bet po kelių rimto darbo valandų vaizdas pasikeitė iš esmės. Einant į stovyklavietę kažkodėl pasidarė liūdna. Suvokiau, kad šiandien priešpaskutinė diena Sibiro gamtoje. Liūdesiui laiko buvo labai mažai, nes skubėjome ruoštis vizitui į rajono centrą Kazačenską. Miestelis nedidelis, jame gyvena apie 5000 gyventojų. Aplankėme cerkvę. Vietinis popas papasakojo apie jų rajono pasididžiavimą – ikoną, kuri pravirko per didįjį gaisrą. Gaisras Kazačenske vyko 2003 metais. Tada sudegė 55 namai.

Vėliau aplankėme mini medžio dirbtuves. Tai tokia gamyklėlė, kur keli meistrai iš beržo tošies gamina įvairius suvenyrus. Šeimnininkai pasirodė svetingi ir malonūs, net ir dovanų gavome.

Po to aplankėme muziejų. Taip pat susilaukėme vietinės valdžios ir žurnalistų dėmesio. Valdininkai padovanojo suvenyrų, o žurnalistai domėjosi mūsų veikla Sibire. Gaila, bet nebuvo apsieita be provokuojančių klausimų. Paskutinis susitikimas Kazačenske buvo su vietiniu lietuviu gražia pavarde: Merkys. Simboliška, bet kaip tik jo tėvo kapą sutvarkėme Zacharove. Merkys „fainas“ žmogelis. Lietuviškai kalba be problemų. Kalbėjomės ir diskutavome apie dvi valandas. Jo žmona „buriatų“ kilmės moteris pavaišino kava.

Paskutinis vakaras prie laužo – ramus. Visi kažkokie susimąstę, surimtėję. Rytoj laukia paskutinė diena tvarkant kapines.

Liepos 29

Buvo labai darbinga diena. Įbetonavome geležinį kryžių Mamotovo kapinėse. Kryžių parūpino Krasnojarsko lietuvių bendruomenė. Pašventinti atvyks net 3 kunigai. Taip pat buvo vietinės valdžios atstovų ir keli lietuvių bendruomenės nariai. Po pašventinimo ceremonijos greitai vykome į kitą kaimelį esantį už 10 km – Piskunovką. Ten sutvarkėme visus lietuvių kapus. Šios kapinės man įsiminė 2 dalykais. Pirma kapai nebuvo atskirti tvorelėmis vienas nuo kito. Visi lietuvių kapai buvo vienoje krūvoje. Padarytas toks tarsi lietuvių kvartalas. Ir tik tas kvartalas atskirtas tvora nuo kitų kapų. Ir antra, kad dauguma palaidotų žmonių buvo iš Rokiškio. Tai buvo nurodyta ant kryžių ir antkapių. Kitose kapinėse išskyrimo pagal Lietuvos miestus nemačiau. Sutvarkę kapines taip pat įbetonavome kryžių. Pašventinus naują statinį sugiedojome Lietuvos himną ir patraukėme link Krasnojarsko. Pakeliui užsukome pas Algirdą Merkį (apie jį jau vakar rašiau) ir padovanojome jam Lietuvos vėliavą, kuri mus lydėjo visos ekspedicijos metu.

Krasnojarske atvykome į keistą nakvynės vietą. Iš daugiabučio namo buto padaryti nakvynės namai. Viename kambaryje 20 miegamų vietų. Man nepatinka tokios vietos. Jei būtų galimybė rinktis, mieliau nakvočiau palapinėje ir maitinčiau uodus, nei šiame skruzdėlyne.

Liepos 30

Darbas ekspedicijoje baigtas. Liko tik kelionė namo. O prieš grįžtant galima šiek tiek ir papramogauti. Turėjome visą dieną Krasnojarske. Diena buvo turininga. Krasnojarsko bendruomenės narys Saulius pasirūpino, kad aplankytume ir pamatytume svarbiausius Krasnojarsko objektus. Buvome ir centrinėje bibliotekoje ir keliuose muziejuose ir slidinėjimo trasoje (keltuvai ten veikia ir vasarą, o kalnas atlieka apžvalgos aikštelės funkciją). Tačiau man didžiausią įspūdį Krasnojarsko hidroelektrinė. Įspūdinga užtvanka ribojanti tokią didingą upę kaip Jenisėjus. Gaila, kad ją apžiūrėti galėjome tik iš pakankamai

toli. Galiausiai užsukome į paštą, kad galėtume parašyti po laišką į Lietuvą. Simboliška paskutinę dieną būdami Sibire išsiuntėme po laiškutį namo. Įdomu kiek laiko keliaus? Laiško siuntimas iš Krasnojarsko į Kauną kainavo nepilnai 2 Lt! Darau išvadą, kad paštas Rusijoje vis dar labai populiarī priemonė bendrauti. Kada paskutinį kartą siunčiau laišką Lietuvoje neatsimenu. Bet ko gero tai buvo prieš 15- 20 metų.

Liepos 31

Atskridome į Maskvą. Istorija kartojasi, mus vėl globojo ambasados darbuotojai. Pusryčiavome, diskutavome, o vėliau gavome laisvo laiko. Kas miegojo, kad pirko suvenyrus, kas vaikščiojo po Maskvą.

Rugpjūčio 1

Į Vilnių turėjome grįžti apie 8 ryto. Pabudau apie 6 val. Virpa kažkas viduj, kad net nesimiega. Keista, ko ko, bet miego labiausiai man ir trūko per ekspediciją. Po truputėlį pradėjome visi rinktis (visiems nesimiega) visi pasiilgome namų ir artimųjų. Paskutinės valandos traukinyje ėjo labai jau ilgai. Stovėjimas prie Lietuvos – Baltarusijos sienos truko vos ne amžinybę. Ir pagaliau atvykome į Vilniaus geležinkelio stotį. Visi puolėme į sau brangiausių žmonių glėbius. Kai kurie dar spėjo ir duoti kelis interviu.

Ekspedicijos dalyvius kartu papusryčiauti pakvietė pati Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė. Pusryčiai buvo labai smagūs. Neformalioje aplinkoje prezidentė neatrodė tokia griežta, kaip ją įsivaizdavau. Tiesa, patekti į prezidentūrą buvo iššūkis. Iš kuprinių reikėjo iškraustyti peilius, kirvius ir panašius daiktus. Deja, tvarkos kuprinėse jau nebuvo ir viską rasti neatrodė taip paprasta.

Iššūkį „Nekelk prieš save skutimosi peiliuko“ atlaikė Oskaras, Gytis, Tomas ir aš. Dar pora narsuolių būtų atlaikę, bet pabijoję prezidentei atrodyti apsileidę.